

תקציר

מחקרים רבים מצביעים על כך שכאשר לומדים מנסים לשלוף מזכרונם מידע שלמדו, עולה הסיכוי שהם יזכרו מידע זה שוב בהמשך, אפילו בהשוואה ללמידה נוספת של החומר. על כן, משימות שליפה כאלו (שיכנונו כאן "מבחני אימון") הן אמצעי למידה יעיל. עם זאת, עדיין לא ידוע רבות על האופן שבו המאפיינים השונים של מבחני האימון משפיעים על יעילותם, ובפרט לא עבור ילדים. מטרת המחקר הנוכחי היתה לבחון האם התועלת של למידה ממבחני אימון מושפעת מאופן המענה עליהם: מענה גלוי (בקול/בכתב) לעומת מענה סמוי (לחשוב על התשובה בלי להפיק אותה), תוך התמקדות בלומדים בגילאי בית ספר יסודי, צעירים ובוגרים. במחקר נבדקו שלוש השערות. ההשערה הראשונה היתה כי אופן המענה ישפיע על הלמידה ממבחן אימון בקרב ילדים, כך שהציון במבחן הקריטריון בעקבות מבחן אימון יהיה גבוה יותר כאשר המענה גלוי מאשר כאשר המענה סמוי. השערה השנייה היתה כי הביצועים במבחן האימון ובמבחן הקריטריון יהיו טובים יותר בקרב הילדים הבוגרים מאשר בקרב הילדים הצעירים. השערה שלישית היתה כי ההשפעה של אופן המענה תהיה תלויה גיל, כך שההשפעה של אופן המענה ישפיע על הלמידה ממבחן אימון תהיה גדולה יותר בקרב הילדים הצעירים מאשר בקרב הילדים הבוגרים. במחקר השתתפו 149 תלמידים מהמגזר הערבי, 76 תלמידי כיתה ב' ו-73 תלמידי כיתה ה'. הנבדקים השתתפו בשני מפגשים באופן פרטני. במפגש ראשון הועבר מבחן מקדים להערכת קיבולת זיכרון העבודה וכן שלב הלימוד של המטלה המרכזית, בו הילדים נחשפו לדגלים של מדינות שונות והתבקשו לנסות לזכור לאיזו מדינה שייך כל דגל. בהמשך נערך שלב אימון שבו עבור מחצית מהדגלים, היתה חשיפה חוזרת לדגלים (למידה חוזרת) ואילו עבור המחצית השנייה של הדגלים, נערך מבחן אימון במסגרתו הילדים נחשפו לדגלים והתבקשו להזכר לאיזו מדינה שייך כל דגל. במפגש השני, שנערך כעבור יום, הועבר מבחן הקריטריון רב-ברירה על הדגלים שנלמדו. ממצאי המחקר העלו כי אופן מענה גלוי מבחן האימון הוביל לביצועים טובים יותר במבחן הקריטריון מאשר אופן מענה סמוי. בנוסף נמצא כי הביצועים במבחן האימון ובמבחן הקריטריון היו טובים יותר בקרב הילדים הבוגרים מאשר בקרב הילדים הצעירים. עוד נמצא כי ההשפעה על אופן המענה (גלוי/סמוי) על הלמידה בעקבות מבחן אימון בקרב ילדים לא הושפעה מהגיל או מיכולות זיכרון העבודה. ניתן להסיק כי לאופן המענה על מבחן האימון יש השפעה על תרומתו ללמידה, כאשר מענה גלוי מוביל לתוצאות יותר טובות מאשר מענה סמוי. לממצאים אלו יש השלכות חשובות לשדה החינוכי באשר לאופן שבו כדאי לתכנן פעילויות לימודיות שדורשות שליפה של מידע שנלמד לזיכרון כדי לחזק את תרומתן ללמידה

